

Rada Evropy, resp. její Kongres orgánů místní a regionální samosprávy přijal před dvěma lety zásadní dokument, jenž shrnuje doporučení ve vztahu k dětem a mládeži. Česká rada dětí a mládeže jej přináší jako inspiraci pro sdružení dětí a mládeže i představitele samosprávy v České republice. Věříme, že se stane široce využívaným prostředkem a jeho ustanovení u nás vejdou do každodenní praxe.

**Dokument, který skutečně dává mladým lidem možnost
ujednat se a zapojit do rozhodování**

Revidovaná Evropská charta participace mladých lidí na místním a regionálním životě

Participace a aktivní občanství je o tom mít právo, prostředky, prostor a příležitost a tam, kde je to nutné, také podporu k ovlivňování rozhodování a účasti v aktivitách, které přispívají k vytváření lepší společnosti", píše se v preambuli Revidované Evropské charty participace mladých lidí na místním a regionálním životě, jež byla přijata 21. května 2003 Kongresem orgánů místní a regionální samosprávy (Congress of Local and Regional Authorities - CLRAE) jedenáct let po vytvoření původní charty.

Skupina pro revizi Charty sledovala principy dané v preambuli. Skládala se tedy z mladých zástupců v Advisory Council on Youth Rady Evropy a zástupců samospráv v CLRAE. Pro všechny zúčastněné to byla pozitivní zkušenost, jež prokázala, že strategie pro pozvednutí participace mladých lidí mohou být úspěšné, pokud jsou mladí lidé plně zapojeni a je s nimi zacházeno rovnoprávně.

Postavená a dále rozvíjející principy a doporučení původní Charty, revidovaná Charta zahrnuje širokou škálu opatření, jež se týkají mladých lidí. Volá po smysluplném zapojení mladých lidí do rozhodování a aktivit ve věcech, jež mají zásadní vliv na jejich životy, jako např. zaměstnanost, bydlení, výchova a vzdělávání a doprava. V této souvislosti také Charta jasně říká, že jakkoliv je participace důležitá pro vývoj aktivních občanů a vytváření demokracie, participace mladých lidí musí být smysluplná pro mladé lidi právě nyní a nesmí na ní být pohlíženo jen jako na jakousi formu výchovy mladých lidí k tomu, jak být dobrými občany v budoucnu. Charta nastiňuje nejen politická a administrativní opatření potřebná ke zvýšení participace mladých lidí, ale také sociální a kulturní podmínky nezbytné k tomu, aby pomohla mladým lidem k zapojení do života v jejich bezprostředním okolí.

Charta vyzdvihuje velmi důležitou roli organizací dětí a mládeže v poskytování jedinečného prostoru pro participaci mladých lidí a zdůrazňuje hlubokou úlohu občanské společnosti. Doporučuje vytváření skutečných partnerství mezi samosprávou a mladými lidmi a jejich organizacemi na příkladu systému společného řízení v oblasti mládeže v Radě Evropy. Revidovaná Charta usiluje o propagaci konceptu participace ve všech hlediscích života mladých lidí, například doporučením, že školy by neměly být pouze místy, kde se mladí lidé učí o teorii demokracie a občanství, ale že by jim měly poskytnout příležitost demokracii na vlastní kůži zažít a vykonávat. Charta také uznává, že mladí lidé nejsou stejnorodou skupinou a že jednotlivé aktivity musí být přizpůsobeny potřebám rozdílných skupin mladých lidí. Zejména by měla být aktivně přijímána opatření pro zvýšení participace nejvíce vyloučených a izolovaných mladých lidí.

Je dobré, že máme revidovanou a doplněnou Chartu, ale naším cílem musí být zajistit, že to bude živý dokument, který způsobí skutečnou změnu v životech mladých lidí v celé Evropě a který obratem zlepší naše demokracie a společnosti...

Charta se musí stát široce známým a používaným dokumentem pro zvyšování participace mladých lidí. Je proto zásadní, aby byla široce šířena a představována na místní úrovni. Mladí lidé a organizace dětí a mládeže by měly využívat Chartu jako lobbistický nástroj k podpoře smysluplné participace na místní úrovni. Skutečná hodnota Charty je totiž v tom, že jde o praktický dokument, jenž se obrací na ty orgány samosprávy, které jsou mladým lidem nejbližší. Dává mladým lidem do rukou možnost vyzvat místní a regionální samosprávu k tomu, aby přestaly o participaci mladých lidí mluvit a místo toho začaly konat.

Mnoho mladých lidí a organizací dětí a mládeže dlouho usilovalo o to, aby bylo s mladými lidmi zacházeno jako s rovnoprávnými občany společnosti. Charta nám poskytuje příležitost dopracovat se k tomuto cíli na místní úrovni po celé Evropě. Je to samozřejmě velká výzva, ale rozhodně stojí za to nastoupit kvůli ní na palubu a vydat se na cestu.

*Didi Bänzinger, člen zahraničního týmu Švýcarské rady mládeže CSAJ
(převzato z publikace Evropského fóra mládeže Youth Opinion 1/2004 „Mládež a Rada Evropy“,
přeložil Pavel Trantina)*

Revidovaná Evropská charta participace mladých lidí na místním a regionálním životě

Úvod

Základ pro to, co se mělo později stát přepracovanou Evropskou chartou participace mladých lidí na místním a regionálním životě, byl položen na první a druhé konferenci problematiky mládeže organizované *Standing Conference of Local and Regional Authorities of Europe* v Lausanne (červen 1988) a v Llangollenu (září 1991). Brzy poté, v březnu 1992, *Standing Conference* přijala Rezoluci 237 a článek 22, které se týkaly přijetí Charty.

K oslavám 10. výročí Evropské charty participace mladých lidí na místním a regionálním životě *The Council of Europe's Congress of Local and Regional Authorities of Europe (CLRAE)* ve spolupráci s *Council of Europes Directorate for Youth and Sport* zorganizoval konferenci s názvem "Mladí lidé - aktivní hráči ve svých městech a regionech". Hlavním účelem konference, která se konala v Krakově 7. a 8. března 2002, bylo zhodnotit vývoj dosažený v oblasti účasti mládeže na veřejném životě během desetileté existence Charty a prodiskutovat další způsoby propagace účasti mládeže na tomto životě. Účastníci konference přijali krakovskou deklaraci, ve které potvrdili, že mladí lidé jsou právoplatnými občany v obcích a regionech, kde žijí, stejně tak jako jiné věkové skupiny, a tím pádem musí mít přístup ke všem formám účasti na veřejném životě společnosti. Potvrzena byla také role mladých lidí ve vývoji demokratické společnosti se zřetelem na oblast místního a regionálního veřejného života. Co více, konference představila příspěvek integrovanému projektu Rady Evropy "Making Democratic Institutions Work".

Účastníci konference volali po odpovědích na nové výzvy, se kterými se setkávají mladí lidé v současné společnosti. Zároveň také požádali, aby CLRAE a *Advisory Council on Youth Questions of the Council of Europe* jmenovaly experty pro přípravu návrhu dodatku Evropské charty participace mladých lidí na místním a regionálním životě za účelem reakce na nové výzvy 21. století, jako jsou informační společnost a nebezpečí plynoucí ze života v městské společnosti.

Pracovní setkání byla svolána na konec roku 2002 a začátek roku 2003. Úvahy vzešlé z těchto pracovních setkání poskytují základy pro současnou verzi Charty. Tato verze Charty je rozdělena do tří částí. První část poskytuje místním a regionálním úřadům vodítko k provedení programů ovlivňujících mladé lidi v rozličných oblastech. Druhá část poskytuje nástroje podporující participaci mladých lidí. Konečně třetí část poskytuje rady pro vytvoření institucionálních podmínek pro participaci mladých lidí.

Preambule

Aktivní účast mladých lidí na rozhodování a činnostech (participace) na místní a regionální úrovni je zásadní, jestliže chceme vytvářet demokratickou, prosperující a vše zahrnující společnost. Participace na demokratickém životě jakékoli komunity znamená více než jen účast ve volbách, ačkoli i toto jsou velmi důležité prvky. Participace a aktivní občanství je o tom, mít právo, prostředky, prostor a příležitost a tam, kde je to nutné, také podporu k ovlivňování rozhodování a účasti v aktivitách, které přispívají k vytváření lepší společnosti.

Místní a regionální úřady jako orgány, které jsou nejbližší mladým lidem, hrají důležitou roli v prosazování participace mládeže. Tímto mohou zajistit, aby mladí lidé nejen slyšeli a učili se o demokracii a občanství, ale dostali také příležitost je prožívat. Nicméně účast mladých není pouze o tom, jak vychovat aktivní občany nebo vytvářet demokracii pro budoucnost. Jestliže má být participace smysluplná pro samotné mladé lidi, je zásadní, aby mohli ovlivňovat a směřovat rozhodnutí a činnosti ve chvíli, kdy jsou mladí a ne až v pozdějším stadiu jejich života.

Když místní a regionální úřady podporují a prosazují účast mládeže na veřejném životě, přispívají také významným způsobem k sociální integraci mladých lidí, pomáhají jim vypořádat se s výzvami a nesnázemi mládí, ale také s výzvami moderní společnosti, ve které často převládá anonymita a individualismus. Avšak aby participace v místním a regionálním životě byla trvalá, úspěšná a smysluplná, je potřeba více než jen rozvoj nebo restrukturalizaci politických či administrativních systémů. Jakákoli činnost nebo postup navržený k prosazování účasti mládeže na veřejném životě musí zaručit, že kulturní prostředí respektuje mladé lidi a počítá také s jejich rozličnými potřebami, okolnostmi a úsilím. V neposlední řadě musí také zahrnovat prvky zábavy a potěšení.

Zásady

1. Účast mladých lidí v místním a regionálním životě představuje část globálního přístupu k účasti občanů na veřejném životě, tak jak to bylo stanoveno doporučením (Rec 2001 - 19) Výboru ministrů členských států pro účast občanů na veřejném životě.

2. Místní a regionální úřady musí být přesvědčeny k tomu, aby všechny jejich programy zahrnovaly problematikou mládeže. Proto provádějí a uskutečňují, v souladu s touto chartou, různé formy participace ve spolupráci a prostřednictvím konzultací s mladými lidmi či jejich reprezentanty.

3. Zásady a různé formy participace prosazované v této chartě se týkají všech mladých lidí bez výjimky. K dosažení tohoto cíle se musí věnovat zvláštní pozornost prosazování účasti na místním a regionálním životě především mladým lidem ze znevýhodněných oblastí společnosti a také z etnických, národních, sociálních, sexuálních, kulturních, náboženských a jazykových menšin.

Část I: Dílčí programy

1.1 Program pro sport, volnočasové aktivity a společenský život

4. Místní a regionální úřady by měly podporovat sociální a kulturní aktivity organizované sdruženími a organizacemi mládeže, skupinami mládeže a komunitními centry, které spolu s rodinou a školou či zaměstnáním představují jeden z pilířů sociální soudržnosti v obci či regionu. Tyto tvoří ideální prostředky participace mládeže a realizace programů pro mládež v oblasti sportu, kultury, řemesel a obchodu, umění a jiných forem tvorby a vyjádření stejně jako v oblasti sociální činnosti.

5. S cílem vyvinout místní a regionální sektor sdružení mládeže měly by místní a regionální úřady s využitím vhodných nástrojů podporovat zvláště organizace, které školí prostředníky a vedoucí klubů a organizací mládeže, stejně jako mladé pracující, kteří hrají zásadní roli v místním a regionálním životě.

6. Místní a regionální úřady by měly povzbuzovat sdružení k prosazování aktivní účasti mladých lidí v jejich statutárních orgánech.

1.2 Program podpory zaměstnanosti mladých a boje proti nezaměstnanosti

7. Ekonomické a sociální podmínky, ve kterých žijí mladí lidé, mají vliv na jejich ochotu a schopnost participovat na životě místní společnosti. Pokud jsou mladí lidé nezaměstnaní nebo žijí v chudobě, mají méně přání, zdrojů a sociální podpory být aktivními občany v místním a regionálním životě. Nezaměstnaní mladí lidé bývají s největší pravděpodobností vyloučeni ze společnosti, a proto místní a regionální úřady musí vyvinout programy a prosazovat iniciativy ke snížení nezaměstnanosti mládeže.

8. Proto by místní a regionální úřady měly:

i. vyvinout programy v koordinaci s mladými lidmi (včetně těch, kteří jsou nezaměstnaní či v riziku nezaměstnanosti), místními zaměstnavateli, odborovými svazy, vzdělávacími, zaškolovacími a pracovními úřady a organizacemi mládeže pro identifikaci příčin nezaměstnanosti a podporovat příležitosti zaměstnat mladé lidi;

ii. ustanovit místní pracovní úřady k poskytování péče specialistů a nalezení smysluplné a stabilní práce pro nezaměstnanou mládež. Mladí nezaměstnaní lidé musí mít právo, pokud si to přejí, být účastníky řízení takovýchto středisek;

iii. podporovat založení podnikání a družstev mladými lidmi a skupinami mladých lidí, a to jejich financováním nebo jiným způsobem, např. poskytováním obchodních prostor a vybavení, školením a poskytováním profesionálního poradenství;

iv. povzbudit pokusy mladých lidí v oblasti hospodářství, ve svépomocných komunitních centrech a družstvech.

1.3 Program pro městské prostředí, bydlení a dopravu

9. Místní a regionální úřady by měly spolu se zástupci organizací mládeže vytvořit podmínky pro vývoj takových programů pro městské prostředí, které jsou založeny na více integrovaném a méně fragmentovaném prostředí, napomáhajícím sociální interakci a vývoji vysoce kvalitního veřejného prostoru.

10. Místní a regionální úřady by se měly zabývat programy pro bydlení a městské prostředí, a zahrnovat mladé lidi ve vyjednávání spolu s jejich místně či regionálně zvolenými zástupci, hospodářskou exekutivou, vedoucími sdružení a architekty. Cílem je:

i. vytvořit program pro harmoničtější prostředí pomáhající osobnímu uspokojení a rozvoji reálné solidarity mezi generacemi;

ii. vytvořit koordinovaný přístup k městskému prostředí s uvážením sociální a interkulturní reality obyvatel při návrhu bydlení nebo programů renovace bydlení.

11. V úzké spolupráci s organizacemi mládeže, sdruženími nájemníků, případně spotřebitelskými organizacemi, sociálními bytovými agenturami a sociálními pracovníky, by měly místní a regionální úřady podporovat vývoj uvnitř existujících sociálních struktur, a to:

i. místním informačním servisem pro bydlení mladých lidí;

ii. místními plány (např. nízkorozpočtové půjčky, systém regulace nájemného), které pomáhají nalézt ubytování pro mladé lidi.

12. Mobilita mladých lidí je umožňována jednoduchým přístupem k veřejné dopravě, již jsou mladí lidé hlavními uživateli. Tato mobilita je nepostradatelná pro účast na veřejném životě a pro plnohodnotné občanství.

13. Mladí lidé by proto měli být účastní organizace veřejné dopravy, a to jak na místní, tak i regionální úrovni. Zvláštní jízdní tarify by měly umožnit cestování i znevýhodněným mladým lidem.

14. Mobilita a doprava ve venkovských oblastech jsou nezbytnými pro kvalitu života a nejsou chápány pouze jako umožnění účasti na veřejném životě. Proto by měly místní a regionální úřady podporovat takové iniciativy pro dopravu na venkově, které usilují o poskytování dopravních služeb (veřejné či privátní; individuální nebo hromadné) a zvyšují mobilitu v oblasti venkova takových skupin mladých lidí, které jsou současně vyloučeny z důvodu absence dopravních prostředků.

1.4 Program vzdělávání a školení pro podporu participace mladých lidí

15. Škola představuje instituci, ve které mladí lidé netráví pouze podstatnou část jejich života a kde podstupují formální vzdělávání. Je to také místo, kde jsou formovány jejich názory a životní představy. Pro mladé lidi je nezbytné učit se o participaci a demokracii už během školní docházky. Tyto kurzy musí být dostupné a vhodně zabezpečené. Současně musí být škola také místem, kde mladí lidé prožívají a prakti-

kuji demokracii a kde je jejich participace v rozhodování podporována a viděna jako přínosná. Proto:

i. místní a regionální úřady by měly aktivně podpořit účast mladých lidí na školním životě. Měly by poskytovat finanční a jinou podporu, např. poskytovat místa pro setkávání umožňující mladým lidem zakládat demokratické školní studentské asociace. Tyto asociace by měly být nezávislé, s vlastní samosprávou, a pokud to mladí lidé požadují, měly by mít právo účastnit se rozhodování týkajícího se provozu školy, a to v partnerství s učiteli a školními orgány;

ii. v místech, kde jsou místní a regionální úřady zodpovědné za tvorbu učebních osnov, by tyto úřady měly zajistit, aby se studenti a studentské asociace průběžně účastnili tvorby učebních osnov či aby byla tato tvorba s nimi konzultována. Také by měly zajistit, aby občanské a politické vzdělávání bylo včleněno do učebních osnov a byla mu věnována náležitá pozornost ve vzdělávacím programu pro všechny studenty.

1.5 Program pro mobilitu a výměnné pobyty

16. Místní a regionální úřady by měly podporovat takové organizace a skupiny, které upřednostňují mobilitu mladých lidí (mladých zaměstnanců, studentů nebo dobrovolníků) prostřednictvím podpory výměnných programů a jež napomáhají rozvoji kontaktů a povědomí o evropském občanství.

17. Místní a regionální úřady by měly povzbuzovat mladé lidi, jejich organizace a školy k aktivní účasti v mezinárodních výměnných aktivitách a všech výměnných programech v rámci evropské sítě. Úřady by měly být schopny poskytnout finanční podporu z důvodu podpory jazykového vzdělávání a interkulturních výměn stejně jako výměn zkušeností.

18. Úřady by měly zahrnout mladé lidi a jejich zástupce do výborů pro výměnné programy a jiných orgánů zodpovědných za uskutečnění těchto programů.

1.6 Program pro zdraví

19. S ohledem na rozvoj a realizaci projektů, které pocházejí od mladých lidí a které prosazují rozvoj konceptu všestranné péče a dynamiky veřejného života, místní a regionální úřady by měly vytvořit a vyvíjet institucionální rámec pro konzultace mezi organizacemi mládeže, volenými zástupci a všemi sociálními a profesionálními skupinami, které se zabývají sociální péčí a podporou zdraví.

20. S ohledem na škodlivý vliv kouření, zneužívání alkoholu a drog mezi mladými lidmi místní a regionální úřady by měly společně s představiteli organizací mládeže a zdravotnickými zařízeními představit, vyvíjet a prosazovat místní informační politiku a poradenské zázemí pro mladé lidi, kteří jsou zasaženi těmito problémy. Stejně tak by měla být věnována péče speciálním školicím programům pro mladé sociální a dobrovolné pracovníky a vedoucí představitelé organizací, které jsou zodpovědné za prevenci a nápravné strategie pro mladé lidi.

21. S ohledem na současné zvýšení výskytu sexuálně přenosných nemocí by měly místní a regionální úřady zvýšit intenzitu informačních a preventivních kampaní zaměřených na mládež, a tímto podporovat solidaritu a vznik sociálních vztahů, ve kterých nemají místo morální odsouzení a izolace. Mládež a představitelé místních organizací mládeže a zdravotnických zařízení by měly být zahrnuti do tvorby a realizace těchto informačních programů a akcí.

1.7 Program rovnosti pohlaví

22. Jako součást programu vytváření optimálních podmínek pro rovnou účast mužů a žen v místních a regionálních záležitostech by měly místní a regionální úřady zvýhodňovat a podporovat přístup mladých mužů a žen k zodpovědným pozicím v rámci profesního života, ve sdruženích, v politice a místních a regionálních úřadech.

23. V mezích jejich možností by měly místní a regionální úřady podporovat vzdělávací programy pro rovnost mezi muži a ženami, a to už od raného dětství.

24. Pro rozvoj programu rovnosti mezi muži a ženami by místní a regionální úřady měly:

i. navrhnout střednědobý plán s cílem odstranění nerovností mezi mladými muži a ženami; ii. realizovat a zhodnotit prostředky, které podporují rovnocenné příležitosti pro dívky a mladé ženy.

25. K dosažení tohoto cíle by měly tyto programy konkrétně umožnit dívkám a mladým ženám:

i. obdržet specifické informace o vzdělávacích kurzech vedoucích k profesionální kvalifikaci;

ii. naučit se pracovním dovednostem prostřednictvím grantů a speciálních studijních kurzů, včetně těch profesí, které jsou tradičně považovány za vhodné pro muže;

iii. školit je k aktivní účasti na veřejných záležitostech a svěření zodpovědnosti na nejvyšší úrovni, a to na základě míst vytvořených přímo pro ženy;

iv. zavést finanční opatření pro sociální služby, které pomáhají dívkám a mladým ženám.

1.8 Program pro venkovské oblasti

26. Místní a regionální úřady musí při rozvoji aktivit pomáhajících participaci mládeže zvážit rozdílné potřeby mladých lidí v oblasti venkova. Proto by měly:

i. zajistit, že programy pro vzdělání, zaměstnání, bydlení, dopravu by měly odrážet a zaměřovat se na speciální potřeby mládeže žijící v oblasti venkova. Tyto programy by měly pomoci těm mladým lidem, kteří chtějí žít na venkově. Mládež žijící na venkově by neměla očekávat nebo snášet nižší úroveň sociálních služeb a zaopatření než ty, které jsou poskytovány ve městech;

ii. poskytnout finanční a jinou podporu organizacím mládeže a dalším společenským organizacím aktivním na venkově. Tyto organizace mohou stimulovat sociální a kulturní život ve venkovských společnos-

tech a mohou představovat důležité sociální východisko pro mládež. Mládež a další společenské organizace nehrají pouze důležitou roli v povzbuzování účasti mládeže, ale zvyšují také kvalitu života a zároveň bojují s takovými problémy, jako je venkovská izolace.

1.9 Program přístupu ke kultuře

27. Umění a kultura existují ve formách, které jsou rozmanité a neustále se měnící podle vkusu, místa a období. Jsou však nicméně součástí minulého, přítomného a budoucího osobního a společného dědictví, do kterého budou přispívat následující generace. Jsou určitým způsobem odrazem každé společnosti. Mladí lidé skrze svou kulturní zkušenost a schopnost pro iniciativu, bádání a zlepšování budují a hrají roli v tomto kulturním vývoji. Proto je tedy důležité umožnit jim přístup ke kultuře ve všech jejich formách a prosazovat jejich možnosti pro kreativní aktivity, zahrnující nové oblasti.

28. Místní a regionální úřady by proto měly přijmout, společně s mládeží a jejich organizacemi programy, které jim umožní stát se kulturními činiteli s přístupem k praktickému poznávání kultury a tvůrčím aktivitám za použití metod, které jsou vytvořeny za tímto účelem.

1.10 Program pro trvale udržitelný vývoj a životní prostředí

29. Tváří tvář ke zvyšujícímu se zhoršování životního prostředí místní a regionální úřady by měly poskytovat finanční podporu vzdělávacím projektům ve školách a organizacích za účelem zvyšování povědomí o problémech týkajících se životního prostředí.

30. Uvědomovat si problémy životního prostředí je prvořadým zájmem mládeže, protože se bude muset v budoucnu vyrovnat s důsledky chyb z minulosti, a proto by místní a regionální úřady měly podporovat aktivity a projekty, které prosazují udržitelný rozvoj a ochranu životního prostředí a do kterých je zahrnuta také mládež a její organizace.

1.11 Program potírání násilí a kriminality

31. S uvědoměním si toho, že oběťmi kriminality a násilí jsou často mladí lidé, a připsuštění nutnosti nalézt přiměřenou odezvu na kriminalitu a násilí v současné společnosti, jako i potřebu zahrnout mládež přímo do boje s těmito problémy;

32. Místní a regionální úřady by měly:

- i. začlenit mládež do prevence kriminality v k tomu zřízených komisích tam, kde tyto komise existují;
- ii. pracovat především s mládeží, u které existuje vyšší riziko možnosti stát se součástí zločinu, nebo s těmi, kdo již mají zkušenosti s kriminalitou;
- iii. bojovat proti rasistickému násilí všemi dosažitelnými prostředky;
- iv. zastavit všechny formy násilí ve školách. Tato činnost by měla být vykonávána ve spolupráci se všemi významnými činiteli, jako jsou vzdělávací a policejní orgány, učitelé, rodiče a sami mladí lidé;
- v. přispět ke vzniku sítě organizací a projektů prosazujících nenásilí a toleranci, a to jak ve škole, tak i mimo školu;
- vi. v co největší míře ochránit mladé lidi před sexuálním zneužíváním, týráním nebo jinými formami ubližování a zajistit takovou strukturu, která poskytuje psychologickou a materiální pomoc a důvěrné konzultace případným obětem.

33. V provádění výše uvedeného by místní a regionální úřady měly přispívat k tvorbě důvěrného prostředí a respektu mezi mladými lidmi a veřejnými orgány, jako je policie.

1.12 Program proti diskriminaci

34. Místní a regionální úřady by měly aktivně prosazovat lidská práva a opatření proti diskriminaci minorit (zahrnující jejich mladé členy) nebo proti mladým osobám s postižením a dalším skupinám, které mohou trpět diskriminací. Dále by měly prosazovat rozvoj multikulturních společenství skrze integraci minorit a počítat s jejich různorodými potřebami, zvyky, kulturami a životními styly.

35. V této souvislosti by místní a regionální úřady měly:

- i. schválit nebo zesílit legislativu směřující proti diskriminaci a zabezpečit rovný přístup pro všechny občany na veřejná místa, k odbornému výcviku, vzdělávání, ubytování, kulturním aktivitám a dalším oblastem života. Takový přístup by měl být sledován a zaručen představiteli místního vedení a představiteli minorit a samotných mladých lidí;
- ii. starat se o dialog mezi náboženstvími, o multikulturní a protirasistické vzdělávání, které se stane součástí školního kurikula.

1.13 Program v oblasti sexuální výchovy

36. Během dospívání při přechodu z dětské závislosti na rodině, škole, náboženských či jiných autoritách na nezávislý život dospělého jedince může být mládež konfrontována s množstvím problémů spojených s jejich osobními vztahy (v rodině či blízkém kruhu, s jejich vrstevníky, přáteli a partnery). Rozvoj a praktickování sexuálního chování není vždy jednoduché a někdy může být těžké si ho připustit, jestliže na něj není mladý člověk připraven. Navíc existuje stálá ignorace zdravotní problematiky v oblasti sexu a také značná nedůvěra k oficiálnímu postoji k rizikům určitého sexuálního chování.

37. Pro pomoc mladým lidem najít si svoji cestu směrem ke zdravému a uspokojivému citovému životu by měly místní a regionální úřady společně s rodiči, školami a organizacemi specializovanými v této oblasti prosazovat a podporovat:

- i. nedirektivní vzdělávání ve školách v oblasti sexu;
- ii. organizace a služby nabízející informace o vztazích, sexuálních praktikách a plánování rodičovství;
- iii. práci skupin vrstevníků v této oblasti.

38. Mladí lidé by měli být aktivně spojeni s plánováním, realizací a hodnocením informací a dalších služeb zaměřených na ně samotné v této oblasti.

1.14 Program přístupu k právu a zákonům

39. Z důvodu společného života musí být právo respektováno všemi členy společnosti. V demokratických společnostech jsou tato pravidla projednána a přijata volenými zástupci občanů, konkrétně vyslovena zvláště v legislativních textech, které ukládají práva a povinnosti všem osobám.

40. Jelikož je stále více těchto textů, pro jednotlivce je mnohem těžší je znát, respektovat a uplatňovat je, vytváří se tím nesourodost mezi občany. Mladí lidé jsou pochopitelně nejvíce dotčeni tímto fenoménem.

41. Místní a regionální orgány by proto měly usnadnit přístup mladých lidí k jejich právům:

- i. rozvojem jejich znalostí skrze šíření informací především ve škole, skupinách vrstevníků a informačních službách;
- ii. používáním jejich práv prostřednictvím podporujících služeb vytvořených tak, aby pracovaly podle mladých lidí a jejich přání; iii. umožněním účasti mladých lidí na vytváření nových pravidel.

Část II: Nástroje pro spoluúčast mládeže

42. Pro dosažení skutečné participace mládeže je třeba vytvořit určité množství nástrojů, které budou mladým lidem poskytnuty. Znamená to především rozvoj školení mládeže pro participaci, zajišťování její informovanosti, poskytování všech prostředků komunikace, podporu jejich projektů a uznání obětavé veřejné a dobrovolnické práce. Zapojení mládeže má úplný smysl jen tam, kde je uznávána role mladých lidí v politických stranách, obchodních společnostech a asociacích a zejména tam, kde je usilováno o podporu zakládání mládežnických asociací samotnou mládeží.

2.1 Školení ve spoluúčasti mládeže

43. Místní a regionální orgány, vědomy si dominantní role, kterou hraje škola v životě mladých lidí, by měly poskytovat ve školním prostředí podporu a školení ve spoluúčasti mládeže, vzdělávání v oblasti lidských práv a neformální učení. Měly by také provádět školení a poskytovat podporu pro účast mladých lidí v asociativním životě a v jejich místní komunitě podporou:

- i. odborného školení pro učitele a pracovníky mládeže v oblasti praktikování spoluúčasti mládeže;
- ii. všech forem participace žáků ve školách;
- iii. programů výchovy k občanství ve školách;
- iv. vzdělávání mezi vrstevníky poskytováním nezbytného místa a prostředků a podporou výměn dobrých zkušeností.

2.2 Informování mladých lidí

44. Informace jsou často klíčem k účasti a právo mladých lidí mít přístup k informacím o příležitostech a záležitostech, které se jich týkají, je stále více uznáváno v oficiálních evropských a mezinárodních dokumentech¹ a ne pouze v kontextu místního a regionálního života.

45. Za účelem účasti v aktivitách a v životě jejich společnosti nebo také z prospěchu služeb zaměřených na ně, potřebují mladí lidé o těchto službách a aktivitách především vědět. Účast v aktivitách a projektech, které je zajímají a které si sami organizují, je často krokem v procesu povzbuzování a hlubšímu zapojení do společnosti, včetně politického života.

46. Místní a regionální úřady by proto měly podporovat a zlepšovat existující informační a poradenská centra pro mladé lidi, aby zajistily poskytování služeb v takové kvalitě, která vyhovuje potřebám mladých lidí. Tam, kde taková centra neexistují, měly by místní a regionální úřady nebo jiní příslušní činitelé podporovat a napomáhat vytvoření adekvátních informačních center pro mladé lidi, mezi jinými skrze existující struktury, jako jsou školy, mládežnické servery a knihovny. Měla by být přijata specifická opatření, jež vyhovují potřebám mladých lidí, kteří mají problémy v přístupu k informacím (jazykové bariéry, žádný přístup k Internetu apod.).

47. Informační služby pro mládež se musí přizpůsobit určitým profesionálním zásadám a standardům.² Veřejné orgány jsou vyzývány k zaručení takových standardů a k podpoře jejich neustálého zlepšování všude tam, kde je to možné v souladu s ustanovenými národními (či oblastními) měřítky kvality a standardů. Mladí lidé by měli mít příležitost zúčastnit se přípravy, realizace a vyhodnocení aktivit a výsledků informačních center mládeže a také by měli být zastoupeni v jejich řízení.

2.3 Prosazování účasti mládeže prostřednictvím informačních a komunikačních technologií

48. Informační a komunikační technologie nabízejí nové možnosti informování a umožňují účast mládeže. Mohou být použity pro výměnu velkého množství informací a díky jejich interaktivitě také ke zvýšení účasti mládeže. Místní a regionální úřady by proto měly používat tyto technologie v jejich informačních a participačních programech, a to za podmínek garantování přístupu všem mladým lidem ve smyslu dostupnosti a přístupu ke školení na používání těchto nových nástrojů.

2.4 Prosazování účasti mládeže v médiích

49. I když jsou mladí lidé hlavními zákazníky médií, mohou v této oblasti hrát i aktivní roli díky zvyšování možností, které jsou jim poskytovány pro jejich vyjádření, a účasti na produkci informací poskytovaných médii. Tím, jak jsou zvyklí zacházet s určitými tématy poskytují různorodé a často přístupnější informace, které předávají svým vrstevníkům. Tato účast mladým lidem také umožňuje pochopit tvorbu informací a rozvoj nezbytného kritického myšlení.

50. Místní a regionální úřady by proto měly podporovat vznik a působení médií (rádia, televize, psaného i elektronického tisku atd.) vyvinutého mladými a pro mladé stejně jako relevantní školící programy.

2.5 Povzbuzování mladých lidí k účasti na dobrovolné práci a na veřejných záležitostech

51. Mladí lidé by měli být podporováni a povzbuzováni k účasti na dobrovolných aktivitách. V době, kdy se zvyšuje tlak na individuální výkon a úspěch ve vzdělávání i práci, je důležité, aby dobrovolnictví bylo podporováno a prosazováno. Proto by místní a regionální úřady měly:

- i. podporovat vznik dobrovolnických center a rozvinout iniciativy, které jsou zaměřeny na podporu a prosazování účasti mládeže na dobrovolných aktivitách, jako jsou informační a propagační kampaně;
- ii. ve spolupráci s mladými lidmi, dobrovolnickými organizacemi, vzdělávacími úřady a zaměstnavateli rozvinout systém, který napomůže uznání a ohodnocení dobrovolných aktivit ve formálním vzdělávacím systému a v zaměstnání.

2.6 Podpora iniciativ a projektů mladých lidí

52. Mladí lidé mají mnoho nápadů, které mohou být přeneseny do projektů a místních aktivit prospěšných všem. Při zajištění dostatečné podpory mohou tyto projekty a jejich úspěch či neúspěch pomoci mladým lidem rozvinout jejich smysl pro zodpovědnost a nezávislost. Místní a regionální úřady by proto měly usnadnit realizaci těchto projektů (v malém i velkém měřítku) prostřednictvím profesionální podpory a přístupu k finanční, materiální a technické pomoci.

2.7 Prosazování organizací mládeže

53. Mládežnické organizace jsou jedinečné tím, že jsou primárně zaměřeny na službu potřebám a zájmům mladých lidí a na jejich reflexi. Poskytují také prostor, kde se mohou mladí lidé učit a zažít možnosti i obtíže účasti na společných rozhodnutích a činnostech s ostatními. Může jít o strukturované organizace nebo neformální skupiny mladých lidí. Je důležité, že mladí lidé mají příležitost (jestliže si to přejí) připojit se k organizaci mládeže podle vlastního výběru. Mladí lidé (jestliže chtějí) by měli mít právo a podporu k založení jejich vlastních organizací. Proto:

- i. místní a regionální úřady by měly mít specifický rozpočet určený čistě pro podporu organizací mládeže, které podporují aktivity a poskytují služby nebo působí jako jejich mluvčí v obcích a zastupují jejich zájmy. Preferovány by měly být spolky, které jsou organizovány mládeží a pro mládež a mají programy pro umožnění aktivní účasti mládeže;
- ii. místní a regionální úřady by měly vyvinout princip a systém společného rozhodování (v souladu s principem co-managementu Rady Evropy) ve spolupráci s mladými lidmi a organizacemi mládeže v oblastech týkajících se mladých lidí. Je důležité, aby tam, kde je tento systém použit, mladí lidé a jejich organizace byli respektováni jako plnohodnotní partneři a měli možnost (pokud nechtějí) se těchto aktivit neúčastňovat.

2.8 Účast mládeže v nevládních organizacích a politických stranách

54. Živoucí, nezávislý a aktivní nevládní sektor je podstatným prvkem jakékoli opravdové demokratické společnosti. Je také důležité, aby ostatní součásti občanské společnosti jako například politické strany byly silné a aktivní na místní a regionální úrovni. Účast na demokratickém životě země, regionu či lokality znamená více než jen účast na volbách jednou za několik let. Proto je účast v nevládních organizacích a politických stranách důležitá, neboť pomáhá občanům ovlivňovat rozhodování a činnosti průběžně. Je důležité, aby mladí lidé byli povzbuzováni a podporováni v účasti na společném životě v jejich obcích.

55. Místní a regionální úřady by měly nevládním organizacím, které aktivně prosazují účast mladých lidí v jejich aktivitách a demokratických rozhodovacích strukturách a procedurách, poskytovat finanční a jiné zdroje.

56. Místní a regionální úřady ve spolupráci s politickými stranami by měly obecně prosazovat účast mladých lidí ve stranickém politickém systému a podporovat specifické akce, např. školení.

Část III: Institucionální zapojení mladých lidí v místních a regionálních záležitostech

57. Za účelem uskutečnění dílčích programů uvedených v části druhé by měly místní a regionální úřady zapojit či zavést vhodné struktury nebo opatření umožňujících účast mladých lidí na rozhodnutích a debatách, které je bezprostředně ovlivňují.

58. Tyto struktury budou přebírat různé formy podle úrovně, na které jsou založeny - ve vesnici, městě, městských čtvrtích uvnitř měst, nebo dokonce regionu. Měly by vytvořit podmínky pro opravdový dialog a partnerství mezi mladými lidmi a místními nebo regionálními úřady a měly by umožnit mladým lidem a jejich zástupcům být plnohodnotnými činiteli v oblastech, které se jich dotýkají. Takové struktury by

měly být reprezentativní a stálé a měly by se zabývat všemi záležitostmi, ve kterých mladí lidé vyjadřují své zájmy. Kromě toho může být vytvoření ad hoc struktur k debatám nebo činnostem o specifických sporných otázkách. V případě nutnosti může být vhodné kombinovat různé formy.

3.1 Rady mládeže, parlamenty mládeže, fóra mládeže

59. Efektivní účast mladých lidí v místních a regionálních záležitostech by měla být založena na jejich povědomí sociálních a kulturních změn, které probíhají uvnitř jejich obce, a na požadavcích stálých reprezentativních struktur, jako jsou rada mládeže, parlament mládeže nebo fórum mládeže.

60. Tyto struktury mohou být vytvořeny pomocí voleb nebo ustavením mezi organizacemi mládeže nebo na dobrovolné bázi. Členství v nich by mělo odrážet sociologické složení obce.

61. Mladí lidé by měli převzít přímou zodpovědnost za projekty a hrát aktivní roli v návazných programech. Pro tento účel by měly místní a regionální úřady vytvořit nebo podporovat struktury pro jejich aktivní účast.

62. Tyto struktury poskytují fyzický rámec pro volné vyjádření mládeže podle jejich zájmu, zvláště pokud se týče zvyšování zájmu orgánů a možnosti tvorby návrhů. Sporné otázky, které vyvstanou, mohou odrážet ty, které byly vyloženy v části I současné charty.

63. Role takových struktur může zahrnovat:

- i. veřejné diskuse pro volné vyjadřování názorů mladých lidí mj. k návrhům a programům úřadů;
- ii. možnosti předkládat návrhy místním a regionálním úřadům;
- iii. možnost orgánům radit se s mladými lidmi v oblasti různých konkrétních otázek;
- iv. poskytování prostoru pro vývoj, monitorování a hodnocení projektů mladých lidí
- v. poskytování prostoru pro napomáhání konzultacím s mládežnickými organizacemi a asociacemi;
- vi. umožňování účasti mládeže v ostatních místních a regionálních poradních orgánech.

64. Umožněním mladým lidem vyjádřit se a jednat o problémech, které se jich dotýkají, takové struktury poskytují školení v demokratickém životě a v řízení veřejných záležitostí.

65. Proto by měli být mladí lidé povzbuzováni k účasti v takovýchto strukturách a aktivitách s cílem prozrazování jejich schopnosti učit se a praktikovat principy demokratického občanství. Zvláště mladým lidem, kteří jsou podněcovatelé projektů a dialogů s úřady by takovéto struktury měly také poskytnout fórum pro školení v demokratickém vedení.

66. Místní a regionální úřady a mladí lidé budou mít také společný prospěch z násobného efektu, který přináší participace mladých lidí v takovýchto strukturách, zvláště v rámci povzbuzování mladých lidí k využívání jejich občanských práv, např. účast ve volbách a jiných formách hlasování, včetně referenda.

3.2 Podpora struktur participace mládeže

67. Aby fungovaly efektivně, potřebují institucionální struktury (formální i neformální) pro participaci mládeže zdroje a podporu. Za tímto účelem by místní a regionální úřady měly poskytovat těmto strukturám prostory, finanční prostředky a materiální podporu, a to z důvodu zajištění jejich hladkého a efektivního chodu. Poskytování těchto prostředků nevylučuje tyto struktury z hledání další finanční a materiální podpory z jiných zdrojů, jako jsou soukromé nadace a společnosti.

68. Místní a regionální úřady by měly zajistit, že poskytování pomoci strukturám participace mládeže bude garantováno. Za tímto účelem by měly stanovit garanta - jednotlivce či skupinu osob - pro sledování podpůrných opatření a možnosti jeho oslovení v případě potřeby.

69. Takovýto jednotlivce či skupina osob by měl být nezávislý na politických strukturách a strukturách participace mládeže a měl by být odsouhlasen oběma výše uvedenými strukturami.

70. Navíc ke garanci výše uvedené podpory by funkce jednotlivce, příp. skupiny osob mohla obsahovat:

- i. působení jako zprostředkovatel mezi mladými lidmi a zvolenými místními a regionálními zástupci v řešení problémů vzešlých z obou stran;
- ii. působení jako obhájce mladých lidí v případě napětí mezi mladými lidmi a místními a regionálními orgány;
- iii. působení jako kanál, prostřednictvím kterého mohou komunikovat místní a regionální úřady a mladí lidé;
- iv. přípravu pravidelných zpráv pro mladé lidi a místní a regionální úřady za účelem vyhodnocení úrovně účasti mladých lidí na místním a regionálním životě, např. realizací projektů či zapojením ve strukturách participace mládeže a dopadu jejich participace.

*Přeložila Martina Klímová, upravil Pavel Trantina
(převzato s laskavým svolením časopisu Pedagogická orientace)*

¹ Viz příklad doporučení No. R (90) 7 Committee of Ministers of the Council of Europe týkající se informací a poradenství pro mladé lidi v Evropě přijaté 21. února 1990.

² Viz příklad European Youth Information Charter přijatá European Youth Information a Counselling Agency (ERYICA).

Informační příloha Archy – zpravodaje o výchově a využití volného času dětí a mládeže.

Pro potřeby sdružení dětí a mládeže vydává Česká rada dětí a mládeže, Senovážné náměstí 977/24,
116 47 Praha 1; tel: 234 621 210, fax: 234 621 541, e-mail: archa@adam.cz